

L. van Noort

**RENTABILITEIT VAN DE GROENTETEELT ONDER GLAS
IN NEDERLAND OVER 1973**

Mededelingen en Overdrukken No. 119

November 1974

L27
115A

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Telefoon 61 41 61

In de reeks "Mededelingen en Overdrukken" van het Landbouw-
Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 101 Rentabiliteit van de groenteteelt onder glas in Nederland
over 1972.
- No. 103 Rentabiliteit van de groenteteelt in de open grond in de
provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en
Limburg over 1972/1973.
- No. 106 Rentabiliteit van de bloemisterij in Nederland over 1972.
- No. 110 Rentabiliteit van de bloembollenteelt in de provincies
Noord- en Zuid-Holland over 1972.
- No. 111 Rentabiliteit van de boomkwekerij (kwekersbedrijven) in
Boskoop over 1972/1973.
- No. 114 Rentabiliteit van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf
oogstjaar 1972/1973.

Doel en werkwijze

Het rentabiliteitsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit alsmede de inkomensvorming.

In deze publikatie wordt een beeld gegeven over de uitkomsten van de glasgroenteteelt. Het onderzoek voor deze bedrijfstak is op een a-selecte steekproef gebaseerd. Deze steekproef is gebaseerd op gegevens van de Landbouwtelling 1972. De bedrijven buiten het Zuidhollands Glasdistrict zijn met ingang van het boekjaar 1972 in het onderzoek betrokken. De vernieuwing van de steekproef in het Zuidhollands Glasdistrict is met ingang van het boekjaar 1973 gerealiseerd.

Het onderzoek omvat alleen bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van ≥ 60 SBE's;
- c. waarvan de omvang van de glassector $\geq 60\%$ van de totale bedrijfsomvang - gemeten met SBE's 1) - omvat;
- d. waarvan $\geq 60\%$ van de SBE's van de glassector betrekking heeft op verwarmde - resp. onverwarmde glasgroente.

De bedrijven zijn met verschillende percentages in de steekproef vertegenwoordigd. In het algemeen zijn de "grotere" bedrijven sterker vertegenwoordigd dan de "kleinere". Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de verschillende steekproefpercentages rekening gehouden. Het onderzoek in 1973 heeft betrekking op 111 bedrijven, zijnde gemiddeld 2,5% van een universum van naar schatting 4 435 bedrijven. 2)

De cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden en zo mogelijk aan de loonstaten. Dank zij de medewerking van de veilingen konden onder de opbrengsten de bruto-omzet 3) van de produkten worden opgenomen. Aanvullende gegevens die voor een bedrijfseconomische voorstelling van kosten en opbrengsten noodzakelijk waren zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

De gebruikte begrippen en kengetallen zijn in dit verslag op pag. 29 toegelicht.

-
- 1) SBE's (standaardbedrijfseenheden) zijn verhoudingsgetallen die een beoordeling mogelijk maken van de bedrijfsomvang van het gehele bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen.
 - 2) Het universum waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie: Inlichting no. 144.
 - 3) Inclusief omzetbelasting.

De groepering van de bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 111 glasbedrijven 1) met overwegend groente opgenomen. De bedrijven zijn naar verschillende gezichtspunten gegroepeerd. Bij de eerste indeling is rekening gehouden met het bedrijfsonderdeel dat een overwegende plaats inneemt. Bij de tweede indeling zijn de bedrijven geografisch onderscheiden.

De volgende groepen konden in dit verslag worden opgenomen.	
Tabellen A 1 t/m 8	Aantal bedrijven
≥ 60% van de SBE in glas aan verwarmde glasgroente	89
waarvan bedrijven met ≥ 50% buisverwarming	(60)
waarvan bedrijven met ≥ 50% heteluchtverwarming	(29)
≥ 60% van de SBE in glas aan onverwarmde glasgroente	<u>22</u>
	111
Tabellen B 1 t/m 8	
Bedrijven gelegen in het Zuidhollands Glasdistrict	54
bedrijven gelegen in overig Nederland	<u>57</u>
	111
waarvan bedrijven ≥ 60% van de SBE in glas aan verwarmde glasgroente gelegen in:	
het Zuidhollands Glasdistrict	(44)
overig Nederland	(45)

Samenvatting van de bedrijfsresultaten

Voor de (gespecialiseerde) glasgroenteteeltbedrijven in Nederland werd gemiddeld een ondernemersoverschot van f 3 760,- berekend, dat is 2% van de kosten. De bedrijven met overwegend verwarmde glasgroente hadden een ondernemersoverschot van f 5 990,-; de bedrijven met overwegend onverwarmde glasgroente een tekort van f 8 510,- dat is resp. 3% en 10% van de kosten. De verwarmde glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict hadden gemiddeld een overschot van f 12 700,-; de verwarmde bedrijven van overig Nederland hadden een verlies van f 6 380,- (resp. 6% en 4% van de kosten).

Van de 111 deelnemende bedrijven had 52% een positief ondernemersoverschot. Deze 52% winstgevende bedrijven vertegenwoordigen 65% van de totale produktiewaarde. 23% had een negatief ondernemersoverschot van 0 - 10%, 15% van 10 - 20% en 10% van 20% en meer van de kosten.

De ontwikkeling van de kosten en de opbrengsten (1973 t.o.v. 1972) kon alleen voor de bedrijven van overig Nederland worden vastgesteld. De kosten en de opbrengsten stegen met resp. 15% en 18%. Deze stijgingen zijn zowel een gevolg van volume als van prijsveranderingen.

1) ≥ 60% van de totale SBE aan glas.

Bedrijfsresultaten glasgroenteteelt 1973 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven met overwegend 1)			
		verwarmd glas	waarvan bedr. gelegen in: het Zuidh. Glasdistrict	overig Nederland	onverwarmd glas
Aantal bedrijven	111	89	44	45	22
Oppervl. staand glas verwarmd (are)	66	77	86	61	3
Oppervl. staand glas onverwarmd (are)	9	2	3	1	44
Gehvesteerd vermogen per 1 jan. 1973	294 000	324 000	370 000	239 000	130 000
Omzet in %	100	94	69	25	6
Arbeidsbezetting in manjaren	3,0	3,2	3,3	2,9	2,1
Opbrengsten	173 670	191 980	218 500	143 150	72 620
Kosten	169 910	185 990	205 800	149 530	81 130
Ondernemersoverschot	3 760	5 990	12 700	6 380	8 510
Idem per f 100,- kosten	2	3	6	4	10
Percentage winstgevende bedrijven	52	56	71	29	27
Inkomen (gemiddeld per ondernemer)					
Arbeidsinkomen van de ondernemer	30 480	32 550	37 370	22 650	17 370
Ondernemersinkomen	39 390	42 310	48 670	29 250	20 840
Gezinsinkomen uit bedrijf	46 600	49 590	54 620	39 250	27 640

% = negatief.

1) \geq 60% van de SBE in glas aan resp. verwarmde - of onverwarmde glasgroente.

Het arbeidsinkomen - bestaande uit het ondernemersoverschot en de vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 30 480,- per ondernemer.

Het gezinsinkomen (uit het bedrijf) werd gemiddeld op f 46 600,- per ondernemer berekend. Van de ondernemers had 24% een inkomen hoger dan f 60 000,-, 27% tussen de f 40 000,- en f 60 000,-, 28% tussen de f 25 000,- en f 40 000,- en 21% een gezinsinkomen lager dan f 25 000,-.

De bedrijven hebben gemiddeld in 1973 voor ca. f 25 100,- geïnvesteerd. De totale afschrijving werd eveneens op f 25 100,- berekend. 22% van de bedrijven investeerde voor meer dan f 40 000,-; deze 22% van de bedrijven maken voor 71% deel uit van de totale investeringen, 10% van de bedrijven heeft niet geïnvesteerd.

Het grondgebruik

In de tabellen A 1 en B 1 is een beeld gegeven van het grondgebruik gemiddeld per bedrijf. In deze tabellen zijn de oppervlakten van alle produkten die in 1973 zijn geoogst opgenomen. Aangezien meerdere produkten per jaar op een zelfde oppervlakte kunnen worden geteeld, is bovendien vermeld hoe groot de oppervlakte was met: buisverwarming, heteluchtverwarming en zonder verwarming.

De glasgroentebedrijven hebben gemiddeld 75 are staand glas. De verwarmde glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict en van overig Nederland hebben resp. 89 are en 62 are staand glas gemiddeld per bedrijf. Voorts blijkt dat de oppervlakte staand glas welke met buis wordt verwarmd het grootst is op de bedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict. Op de glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict is de opengronds tuinbouw van geen betekenis (gemiddeld 5 are), dit in tegenstelling tot de bedrijven van overig Nederland waarop gemiddeld 72 are voorkomt.

	Oppervlakte staand glas:			
	met buis- verw.	met hete- luchtverw.	zonder verw.	totaal
	(gemiddeld per bedrijf)			
	are	are	are	are
Verwarmde glasgroente	59	18	2	79
w.v. bedr. in het Zuidh. Glasd.	75	11	3	89
w.v. bedr. in overig Nederland	31	30	1	62
Onverwarmde glasgroente	-	3	44	47
Alle bedrijven	51	15	9	75

De arbeidsbezetting

De arbeidsbezetting (zie de tabellen A 2 en B 2) was op het gemiddelde glasgroentebedrijf 3 manjaren. Deze gemiddelde bezetting bestond voor 2 manjaren uit ondernemers en gezinsleden en voor 1 manjaar uit vreemd personeel. Het vreemde personeel was relatief het sterkst vertegenwoordigd op de verwarmde glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict. Op de onverwarmde glasgroentebedrijven werd de arbeid voor 19% door vreemd personeel uitgevoerd.

	Arbeids- bezet. in manjaren (gemidd. per bedr.)	Arbeid door ondern. en gezinsl. in %	Arbeid door vreemd per- soneel in %
Verwarmde glasgroente	3,2	66	34
w.v. bedr. in het Zuidh. Glasd.	3,3	61	39
w.v. bedr. in overig Nederland	2,9	72	28
Onverwarmde glasgroente	2,1	81	19
Alle bedrijven	3,0	67	33

Het verbruik van gas en olie

Het kwantitatieve verbruik van gas en olie is met ingang van het boekjaar 1973 per bedrijf geregistreerd (zie de tabellen A 2 en B 2).

Het blijkt dat voor het gemiddelde verwarmde glasgroentebedrijf 224 000 m³ gas, 113 ton zware stookolie en 40 000 liter overige olie is verbruikt.

Het verbruik van gas en olie op verwarmde glasgroentebedrijven (gemiddeld per bedrijf)

	gas	zware olie	overige olie
Verwarmde glasgroente	224 000 m ³	113 ton	40 000 l.
w.v. bedr. in het Zuidh. Glasd.	288 000 m ³	145 ton	32 000 l.
w.v. bedr. in overig Nederland	105 000 m ³	56 ton	56 000 l.

In de volgende teksttabel is het verbruik van olie en gas per m² verwarmd staand glas opgenomen. Het verschil in verbruik van brandstoffen per m² tussen de onderscheiden groepen is groot. De vraag in welke mate het meerdere brandstoffenverbruik, per eenheid van oppervlakte, van de verwarmde glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict parallel loopt met de meerdere warmtebehoefte (gewassenkeuze en vroegheid) is in het kader van dit onderzoek - waarbij een snelle rapportage voorop staat - niet te beantwoorden.

Het verbruik van gas en olie per m² op verwarmde glasgroentebedrijven

	Gas	Zware olie	Overige olie
Verwarmde glasgroente	29 m ³	15 kg	5 l.
w.v. bedr. in het Zuidh. Glasdistrict	33 m ³	17 kg	4 l.
w.v. bedr. in overig Nederland	17 m ³	9 kg	9 l.

De bedrijfsresultaten

De kosten en de opbrengsten alsmede de rentabiliteit en het arbeidsinkomen per manjaar, zijn voor alle onderscheiden groepen van bedrijven opgenomen in de tabellen A 3 en B 3.

Voor deze glasgroentebedrijven werd gemiddeld een ondernemersoverschot van f 3 760,- berekend, dat is 2% van de kosten. De bedrijven met verwarmde glasgroente hadden gemiddeld een ondernemersoverschot van f 5 990,- (3% van de kosten), dit in tegenstelling tot de bedrijven met onverwarmde glasgroente waarvoor een tekort van f 8 510,- werd berekend, dat is 10% van de kosten. Het verschil tussen het ondernemersoverschot van de verwarmde glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict t.o.v. die van overig Nederland is groot. Voor de eerste groep werd gemiddeld een ondernemersoverschot van f 12 700,- verkregen, de bedrijven van overig Nederland hadden een tekort van f 6 380,-. Het ondernemersoverschot in procenten van de kosten werd voor voornoemde groepen becijferd op resp. 6 en 4.

	Kosten	Ondernemersoverschot	
		in % van (gemiddeld per bedrijf) de kosten	
Verwarmde glasgroente	185 990	5 990	3
w.v. bedr. in het Zuidh. Glasdistrict	205 800	12 700	6
w.v. bedr. in overig Nederland	149 530	6 380	4
Onverwarmde glasgroente	81 130	8 510	10
Alle bedrijven	169 910	3 760	2

4 is negatief.

In de navolgende tabel zijn van de verwarmde glasgroentebedrijven de kosten en opbrengsten per 100 m² staand glas tot uitdrukking gebracht. Hierbij dient te worden opgemerkt dat alle kosten en opbrengsten - ook die van de relatief grotere oppervlakte opengronds tuinbouw van de bedrijven van overig Nederland - zijn toegerekend aan het staand glas.

De verwarmde glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict hadden f 1,50 per m² hogere opbrengsten en f 1,- lagere kosten per m² staand glas t.o.v. de bedrijven van overig Nederland.

	Verwarmde glasgroente	Waarvan bedrijven in:	
		het Zuidh. Glasdistrict	overig Nederland
Oppervlakte staand glas	7 950 m2	8 890 m2	6 210 m2
	per 100 m2	per 100 m2	per 100 m2
Arbeidsbezetting (manjaren)	0,040	0,038	0,047
Gefvesteerd vermogen per 1-1-73	4 080	4 160	3 850
Opbrengsten			
Tuinbouwprodukten	2 330	2 360	2 230
Overige opbrengsten	90	100	80
Totale opbrengsten	2 420	2 460	2 310
Kosten			
Afschrijving en rente	610	620	600
Arbeidskosten	770	730	840
Energiekosten	380	400	330
Overige kosten	580	560	640
Totale kosten	2 340	2 310	2 410
Ondernemersoverschot	80	150	%. 100

%. is negatief.

Bij een geografische onderscheiding van de verwarmde glasgroente-bedrijven blijken er - evenals over 1972 - vrij grote verschillen in de gemiddelde rentabiliteit voor te komen.

Geografische onder- scheiding	Aantal bedrijven		Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen)	
	1972	1973	1972	1973
Westland	29	26	%. 1	9
Rest Zuid-Holland	22	22	%. 6	3
Limburg	14	14	%. 2	%. 4
Noord-Brabant	14	13	%. 17	%. 10
Overig Nederland	14	14	%. 15	%. 11
Alle verwarmde bedr.	98	89	%. 6	1

De gemiddelde rentabiliteit in 1973 is voor alle onderscheiden groepen - behoudens de Limburgse bedrijven - verbeterd. Het rentabiliteitsverschil in 1973 tussen het Westland en rest Zuid-Holland is statistisch niet betrouwbaar. Dit geldt ook voor de verschillen tussen Noord-Brabant, Limburg en overig Nederland. De gemiddelde resultaten in de laatstgenoemde gebieden liggen in 1973 betrouwbaar lager dan in de eerstgenoemde gebieden.

De spreiding van de rentabiliteit

De spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is opgenomen in de tabellen A 4 en B 4.

Het percentage van de winstgevende bedrijven bedroeg voor de glasgroenteteelt 52. Voor de verwarmde en onverwarmde glasgroentebedrijven bedroegen deze percentages resp. 56 en 27.

In de volgende tabel is voor elke groep het aandeel in de produktiewaarde van alle deelnemende bedrijven tot uitdrukking gebracht. Het blijkt dat de groep verwarmde glasgroente (85% van de bedrijven) 94% van de totale produktiewaarde omvat. Van deze laatste 94% kan 69% worden toegerekend aan de verwarmde glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict. In de laatste kolom is (voor elke onderscheiden groep van bedrijven) het aandeel van de produktiewaarde vermeld, dat door de winstgevende bedrijven is voortgebracht. De 52% winstgevende bedrijven vertegenwoordigen 65% van de totale produktiewaarde.

	Aant. be- drij- ven	Aant. be- drij- ven in proc.	Prod.- waarde in proc.	Percen- tage winstg. bedrij- ven	Perc. prod.w. van de winstg. bedr.
Verwarmde glasgroente	89	85	94	56	67
waarvan:					
bedr. in het Zuidh. Glasd.	(44)	(55)	(69)	71	73
bedr. in ov. Nederland	(45)	(30)	(25)	29	48
Onverwarmde glasgroente	22	15	6	27	40
Alle bedrijven	111	100	100	52	65

Vergelijking met het vorige jaar

De vergelijking van de uitkomsten over 1973 met die van 1972 kan alleen worden gegeven van 56 (dezelfde) bedrijven met groenteteelt onder glas van overig Nederland.

	1972	1973
Aantal bedrijven	56	56
	(gemiddeld per bedrijf)	
Oppervlakte staand glas	57 are	58 are
Arbeidsbezetting	2,7 manj.	2,8 manj.
Opbrengsten:		
tuinbouwprodukten	105 000	121 570
overige opbrengsten	2 500	4 860
totale opbrengsten	107 500	126 430
Kosten:		
arbeidskosten	42 870	49 950
rente- en afschrijvingskosten	27 900	32 230
energiekosten	14 160	16 560
overige kosten	32 760	36 350
totale kosten	117 690	135 090
Ondernemersoverschot	% 10 190	% 8 660
Idem in % van de kosten	% 9	% 6

% is negatief.

Ten opzichte van 1972 namen de kosten en opbrengsten toe met resp. 15% en 18%. Deze stijgingen zijn zowel een gevolg van volume als van prijsveranderingen.

De toeneming van de kosten kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten	6,0 %
(w.v. door wijziging loonniveau 5,3%)	
Afschrijving en rente	3,7 %
Energiekosten	2,0 %
Overige kosten	3,1 %
	<u>14,8 %</u>

De kosten en opbrengsten zijn mede gestegen door een geringe uitbreiding van de glasoppervlakte. De stijging van de kosten en opbrengsten per eenheid van oppervlakte was resp. 13% en 16%.

Het inkomen per ondernemer

Het inkomen per ondernemer is opgenomen in de tabellen A 5 en B5. Het arbeidsinkomen - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de onderne-

mer - bedroeg gemiddeld f 30 480,-. Bij toevoeging van de rente, die meer berekend is dan betaald, werd het ondernemersinkomen op f 39 390,- vastgesteld. Het gezinsinkomen - ondernemersinkomen vermeerderd met de kosten van de handenarbeid van de gezinsleden - bedroeg gemiddeld f 46 600,- per ondernemer.

	Aantal bedr.	Aantal onder- nemers	Arbeids- inkomen (gemiddeld per ondernemer)	Ondern- inkomen	Gezins- inkomen
Verwarmde glasgroente	89	120	32 550	42 310	49 590
waarvan:					
bedr. in het Zuidh. Glasd.	(44)	(61)	37 370	48 670	54 620
bedr. in overig Nederland	(45)	(59)	22 650	29 250	39 250
Onverwarmde glasgroente	22	24	17 370	20 840	27 640
Alle bedrijven	111	144	30 480	39 390	46 600

De spreiding van het inkomen

In de volgende teksttabel zijn de spreidingen van het arbeidsinkomen, het ondernemersinkomen en het gezinsinkomen per ondernemer opgenomen. Hieruit blijkt o.m. dat 8% van de ondernemers een negatief arbeidsinkomen had. Dat wil dus zeggen dat in die gevallen het bedrijfsverlies (negatieve ondernemersoverschot) hoger was dan het gecalculerde loon voor de ondernemer. Na toevoeging van de rente over het eigen vermogen en het gecalculerde loon voor de gezinsleden (gezinsinkomen) wordt het percentage van ondernemers met een negatief gezinsinkomen tot 1% gereduceerd. Van 99% met een positief gezinsinkomen had 79% een inkomen hoger dan f 25 000,- en 51% hoger dan f 40 000,-.

In de tabellen A 6 en B 6 is voor alle onderscheiden groepen van bedrijven de spreiding van het ondernemersinkomen opgenomen.

Inkomensklasse	Arbeids- inkomen	Ondernemers- inkomen	Gezins- inkomen
	%	%	%
Negatief	8	4	1
f 0,- - < f 5 000,-	2	1	1
f 5 000,- - < f 15 000,-	9	8	4
f 15 000,- - < f 25 000,-	23	19	15
f 25 000,- - < f 40 000,-	32	21	28
f 40 000,- - < f 60 000,-	15	29	27
f 60 000,- - < f 90 000,-	11	13	17
f 90 000,- - < f 120 000,-	-	5	7
	100	100	100

Investerings in duurzame produktiemiddelen

De investeringen in duurzame produktiemiddelen zijn voor alle groepen van bedrijven opgenomen in de tabellen A 7 en B 7. Als uitbreidings- en/of diepteinvestering is globaal beschouwd de bruto-investering minus de gecalculerde afschrijving op duurzame produktiemiddelen en plantopstanden.

De bedrijven hebben gemiddeld in 1973 voor f 25 100,- geïnvesteerd¹⁾. Van dit bedrag werd voor 69% in glasopstanden en verwarmingsinstallaties geïnvesteerd. De berekende afschrijving f 25 100,- is gelijk aan het bedrag van de bruto-investeringen. De investeringsactiviteiten waren gemiddeld het grootst op de verwarmde glasgroentebedrijven van het Zuidhollands Glasdistrict, namelijk f 36 200,- per bedrijf. De investeringen op de onverwarmde glasgroentebedrijven waren f 3 680,- gemiddeld per bedrijf; deze waren aanmerkelijk lager dan de berekende afschrijving f 9 310,-. Doordat het verlies op deze koude bedrijven (gemiddeld f 8 510,- was, is de afschrijving f 9 310,- - bij aanneming van een volledige beloning van de overige produktiefactoren - slechts voor f 800,- vrijgekomen.

	Bruto- investerings	Af- schrijvingen	Netto- investerings
	(gemiddeld per bedrijf)		
Verwarmde glasgroente	29 000	27 960	1 040
waarvan:			
bedr. in het Zuidh. Glasd.	36 200	31 250	4 950
bedr. in overig Nederland	15 760	21 910	/. 6 150
Onverwarmde glasgroente	3 680	9 310	/. 5 630
Alle bedrijven	25 120	25 100	20

/. is negatief.

De spreiding van de bruto-investeringen (gemiddeld f 25 120,-) is groot. Er zijn bedrijven (10%) die niet hebben geïnvesteerd; dit in tegenstelling tot bedrijven die voor f 40 000,- en meer hebben geïnvesteerd. Deze bedrijven (22%), met meer dan f 40 000,- bruto-investeringen per jaar, maken voor 71% deel uit van de totale investeringen van alle onderzochte 111 glasgroentebedrijven.

Het vreemd vermogen

In de tabellen A 8 en B 8 is voor alle onderscheiden groepen van bedrijven het vreemd vermogen zowel aan het begin als aan het einde van het jaar opgenomen. Per saldo is het vreemd vermogen in 1973 (gemid-

1) Minus desinvesteringen.

deld voor alle bedrijven) afgenomen met f 4 460,-. De stand van het vreemd vermogen per 31 december 1973 was f 121 870,-.

	Vreemd vermogen		
	1 jan. 1973	31 dec. 1973	afn. in 1973
	(gemiddeld per bedrijf)		
Verwarmde glasgroente	139 860	135 580	4 280
waarvan:			
bedr. in het Zuidh. Glasd.	152 670	148 650	4 020
bedr. in overig Nederland	116 260	111 510	4 750
Onverwarmde glasgroente	51 700	46 200	5 500
Alle bedrijven	126 330	121 870	4 460

Tabel A 1. Grondgebruik over 1973 (gemiddeld per bedrijf)

	Waarvan $\geq 60\%$ van de SBE in glas aan:				
	Alle bedrijven	ver- warmde glas- groente	waarvan overwegend buis- ver- warming	hete- luchtver- warming	onver- warmde glas- groente
Aantal bedrijven	111	89	60	29	22
Aantal bedrijven in %	100	85	62	23	15
	are	are	are	are	are
I Glastuinbouw:					
a. buisverwarming					
tomaten	33	39	53	2	-
tomaten - nateelt	8	9	11	-	-
komkommers	11	13	18	-	-
komkommers-nateelt	10	11	15	3	-
sla	18	22	29	2	-
overige groenten	11	13	18	-	-
overige produkten	2	3	3	1	-
totaal	93	51	110	59	147
	80	8	3	-	-
b. heteluchtverwarming					
tomaten	10	12	2	37	-
komkommers	2	2	-	6	-
sla	21	25	4	81	4
overige groenten	6	7	1	24	2
totaal	39	15	46	18	7
	4	148	57	6	3
c. onverwarmd					
tomaten	5	-	-	1	30
komkommers	-	-	-	-	1
sla	7	1	1	2	37
overige groenten	7	2	2	1	33
overige produkten	-	-	-	-	1
totaal	19	9	3	2	3
	2	4	2	102	44
d. platglas					
	1	1	1	2	2
II Opengrondstuinbouw:					
groente en vroege aard.	27	23	9	59	54
overige produkten	4	4	2	9	-
braak	5	5	5	5	4
Totaal tuinbouw	112	112	103	137	107
Akkerbouw en grasland	17	19	17	23	10
Verhuurd aan derden	3	4	3	5	-
Erf, blijvende paden, enz.	28	28	29	27	25
Totaal kadastrale opp.	160	163	152	192	142
waarvan eigendom	136	146	136	173	81

Tabel A 2. Arbeidsbezetting en brandstoffenverbruik over 1973
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan \geq 60% v.d. SBE in glas aan:			
		w.v. overwegend			onver- warmde glas- groente
		ver- warmde glas- groente	buis- ver- warming	hete- lucht- ver- warming	
Aantal bedrijven	111	89	60	29	22
Aantal ondernemers per bedrijf	1,20	1,22	1,27	1,10	1,06
Arbeidsbezetting in manjaren:					
arbeid van de ondernemer(s)	1,5	1,6	1,6	1,5	1,3
arbeid van de gezinsleden	0,5	0,5	0,4	0,6	0,4
arbeid van vast personeel	0,5	0,6	0,7	0,3	0,1
arbeid van los personeel	0,5	0,5	0,6	0,4	0,3
Totale arbeidbezetting	3,0	3,2	3,3	2,8	2,1
Brandstoffenverbruik :					
	x 1 000	x 1 000	x 1 000	x 1 000	x 1 000
gas	m3	189	224	305	-
zware olie	kg	96	113	150	13
petroleum	l.	33	36	17	90
overige olie	l.	4	4	5	3

Tabel A 3. Bedrijfsresultaten over 1973 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drijven	Waarvan $\geq 60\%$ v.d. SBE in glas aan:			onver- warmde glas- groente
		ver- warmde glas- groente	w.v. overwegend		
			buis- ver- warming	hetelucht- ver- warming	
Aantal bedrijven	111	89	60	29	22
Omzet in %	100	94	76	18	6
Gehvest. vermogen per 1 jan. '73	294 000	324 000	362 000	221 000	130 000
KOSTEN					
Afschr. duurz. produktiemidd.	24 660	27 570	30 920	18 390	8 600
Afschr. vaste plantopstand	440	390	280	690	710
Huur en pacht	330	290	290	290	530
Rente	18 650	20 740	23 270	13 780	7 110
Onderhoud	4 120	4 460	5 000	2 960	2 290
Energiekosten	26 030	30 310	36 280	13 900	2 390
Meststoffen	3 570	3 940	4 270	3 060	1 490
Zaad- plant en pootgoed	8 360	8 860	9 660	6 650	5 610
Bestrijdingsmiddelen	2 530	2 810	2 990	2 320	1 010
Overige materialen	1 380	1 480	1 560	1 260	820
Werk door derden	4 570	5 100	5 560	3 840	1 650
Afleveringskosten	11 350	12 340	12 560	11 740	5 890
Autokosten	1 600	1 720	1 800	1 500	960
Arbeid ondernemers	32 820	33 870	34 750	31 450	27 000
Arbeid gezinsleden	8 650	8 910	7 950	11 540	7 230
Arbeid personeel	16 120	18 150	21 410	9 210	4 890
Overige kosten	4 730	5 050	5 710	3 250	2 950
Totaal	169 910	185 990	204 260	135 830	81 130
OPBRENGSTEN					
Groente en fruit	164 000	181 500	200 400	129 590	67 399
Bloemen	2 530	2 940	3 360	1 800	220
Overige tuinbouwprodukten	250	280	340	130	90
Overige opbrengsten	6 600	6 980	8 200	3 630	4 560
Aanwas vaste plantopstand	290	280	270	290	360
Totaal	173 670	191 980	212 570	135 440	72 620
ONDERNEMERSOVERSCHOT	3 760	5 990	8 310	390	8 510
per f 100,- kosten	2	3	4	0	10
per f 100,- gehvest. vermogen	1	2	2	0	7
ARBEIDSINK, PER MANJAAR	20 350	21 040	21 790	18 580	14 650

‰ is negatief.

Tabel A 4. Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle be- drijven	Waarvan $\geq 60\%$ van de SBE in glas aan:			
		verwarmde glasgroente	w.v. overwegend		onverwarmde glasgroente
	verwarmde buisver- warming		hetelucht- verwarming		
Aantal bedrijven	111	89	60	29	22
Rentabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
≥ 30	5	2	1	3	20
30 - 20	5	5	6	3	5
20 - 10	15	12	6	30	33
10 - 0	23	25	25	25	15
Totaal verliesgevend	48	44	38	61	73
Positief					
0 - 10	29	32	38	16	13
10 - 20	11	12	12	12	5
20 - 30	10	10	10	11	9
≥ 30	2	2	2	-	-
Totaal winstgevend	52	56	62	39	27
	100	100	100	100	100
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	% 1	1	2	% 2	% 12

Tabel A 5. Inkomen uit het bedrijf over 1973 (gemiddeld per ondernemer)

	Alle be- drijven	Waarvan $\geq 60\%$ van de SBE in glas aan:			
		verwarmde glasgroente	w.v. overwegend		onverwarmde glasgroente
	verwarmde buisver- warming		hetelucht- verwarming		
Aantal bedrijven	111	89	60	29	22
Aantal ondernemers	144	120	86	34	24
Ondernemersoverschot	3 130	4 890	6 550	% 350	% 8 000
Handenarbeid ondern.	27 350	27 660	27 400	28 470	25 370
Arb.ink. v.d. ondern. Rente meer berekend dan betaald	30 480	32 550	33 950	28 120	17 370
	8 910	9 760	10 570	7 240	3 470
Ondernemersinkomen	39 390	42 310	44 520	35 360	20 840
Handarb. gezinsleden	7 210	7 280	6 260	10 450	6 800
Gezinsink. uit bedrijf	46 600	49 590	50 780	45 810	27 640

% = negatief

Tabel A 6. Spreiding van het ondernemersinkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Waarvan $\geq 60\%$ van de sbe in glas aan				
	Alle bedrijven	verwarmde glasgroente	buisverwarming	heteluchtverwarming	onverwarmde glasgroente
Aantal bedrijven	111	89	60	29	22
Aantal ondernemers	144	120	86	34	24
	%	%	%	%	%
Inkomensklasse					
Negatief inkomen	4	3	3	3	14
f 0,-	1	1	2	-	-
f 5 000,-	8	7	7	7	15
f 15 000,-	19	17	9	41	33
f 25 000,-	21	20	22	16	25
f 40 000,-	29	31	37	12	13
f 60 000,-	13	15	13	21	-
f 90 000,-	5	5	6	-	-
\geq f 120 000,-	-	1	1	-	-
	100	100	100	100	100

Tabel A 7. Investerings in duurzame produktiemiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan \geq 60% van de sbe in glas aan Waarvan overwegend			
		verwarmde glasgroente	buisver- warming	hetelucht- verwarming	onverwarmde glasgroente
Aantal bedrijven	111	89	60	29	22
investeringen in: grond	20	20	30	-	-
gebouwen	520	590	260	1 480	120
glasopstanden	7 780	9 110	10 890	4 220	440
verwarmingsinstallaties	9 490	11 100	13 910	3 400	630
overige installaties	3 820	4 380	4 220	4 840	720
machines en werktuigen	3 700	4 100	3 530	5 640	1 480
overige inventaris	370	430	390	530	60
levende inventaris	290	280	270	290	360
Totaal	25 990	30 010	33 500	20 400	3 810
Minus desinvesteringen	870	1 010	910	1 240	130
Totaal bruto-investeringen	25 120	29 000	32 590	19 160	3 680
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	24 660	27 570	30 920	18 390	8 600
Afschrijving levende inventaris	440	390	280	690	710
Totale afschrijvingen	25 100	27 960	31 200	19 080	9 310
Netto-investering	20	1 040	1 390	80	5 630
Gehvesteerd vermogen	294 000	334 000	362 000	221 000	130 000
Netto-investering in % van het gehvesteerd vermogen	0	0	0	0	4

% negatief

Tabel A 8. Mutaties van het vreemd vermogen in 1973 en een specificatie van het vreemd vermogen per 1 januari 1974.
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Waarvan $\geq 60\%$ van de sbe in glas aan				oververwarme glasgroente
		verwarme glasgroente	buisver- warming	hetelucht- verwarming	onverwarme glasgroente	
Aantal bedrijven	111	89	60	29	22	
Stand van het vreemd vermogen per 1-1-1973	126 330	139 860	159 020	87 210	51 700	
Mutaties 1973						
Kosten	1 940	2 250	3 260	510	210	
Investeringsen	690	930	960	860	670	
Kort bankkrediet	390	460	670	110	-	
Familieleden	2 670	2 950	3 940	240	1 140	
Particulieren	290	320	440	-	110	
Rabobanken: vast voorschot	1 750	2 830	4 380	1 420	4 230	
overig	4 220	5 160	6 690	940	940	
Overige kredietinstellingen	1 270	1 400	1 920	30	510	
Totaal	4 460	4 280	5 060	2 110	5 500	
Stand per 1-1-1974						
Kosten	14 210	16 170	19 750	6 340	3 390	
Investeringsen	5 000	5 810	7 080	2 320	550	
Kort bankkrediet	90	110	50	260	-	
Familieleden	14 520	15 800	19 140	6 640	7 470	
Particulieren	440	320	430	-	1 100	
Rabobank: vast voorschot	72 040	79 860	84 810	66 260	28 860	
overig	7 360	8 220	10 840	1 030	2 600	
Overige kredietinstellingen	8 210	9 290	11 860	2 250	2 230	
Totaalstand per 1-1-1974	121 870	135 580	153 960	85 100	46 200	

/- = negatief

Tabel B 1. Grondgebruik over 1973
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drijven	waarvan bedrijven gelegen in		waarvan bedrijven ≥ 60% v/d SBE in glas aan verw. glasgroente bedrijven gelegen in						
		het ZHG	overig Nederland	het ZHG	overig Nederland					
Aantal bedrijven	111	54	57	44	45					
Aantal bedrijven in %	100	62	38	55	30					
	are	are	are	are	are					
I Glastuinbouw										
a. buisverwarming										
tomaten	33	48	10	54	13					
tomaten-nateelt	8	5	11	6	14					
komkommers	11	14	6	15	8					
komkommers-nateelt	10	12	5	14	7					
sla	18	21	14	24	19					
overige groenten	11	11	11	13	14					
overige produkten	2	4	-	4	-					
totaal	93	51	115	67	57	24	130	75	75	31
b. hetelucht										
tomaten	10	9	13	10	17					
komkommers	2	-	4	-	5					
sla	21	12	37	13	45					
overige groenten	6	1	11	2	14					
totaal	39	15	22	10	65	24	25	11	81	30
c. onverwarmd										
tomaten	5	5	4	-	-					
komkommers	-	-	1	-	-					
sla	7	7	7	1	2					
overige groenten	7	4	10	2	2					
overige produkten	-	-	-	-	-					
totaal	19	9	16	8	22	9	3	3	4	1
d. platglas										
		1	1		1		1		1	
II Opengrondstuinbouw:										
Groente en vroege aardappelen	27	4	64	3	58					
Overige produkten	4	1	8	1	10					
Braak	5	6	5	6	5					
Totaal tuinbouw	112	97	135	100	136					
Akkerbouw en grasland	17	15	21	16	23					
Verhuurd aan derden	3	1	6	1	7					
Erf, blijvende paden, enz.	28	28	27	29	27					
Totaal kadastrale oppervl.	160	141	189	146	193					
waarvan eigendom	136	122	158	129	177					

Tabel B 2. Arbeidsbezetting en brandstoffenverbruik over 1973
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drijven	waarvan bedrijven gelegen in		waarvan bedrijven ≥ 60% v/d SBE in glas aan verw. glasgroente bedrijven gelegen in	
		het ZHG	overig Nederland	het ZHG	overig Nederland
Aantal bedrijven	111	54	57	44	45
Aantal ondernemers per bedrijf	1,20	1,25	1,12	1,27	1,14

Arbeidsbezetting in manjaren:					
Arbeid v.d. ondernemer(s)	1,5	1,6	1,4	1,6	1,5
Arbeid v.d. gezinsleden	0,5	0,4	0,6	0,4	0,6
Arbeid van vast personeel	0,5	0,6	0,3	0,7	0,4
Arbeid van los personeel	0,5	0,6	0,4	0,6	0,4
Totale arbeidsbezetting	3,0	3,2	2,7	3,3	2,9

Brandstoffenverbruik:		x 1 000	x 1 000	x 1 000	x 1 000
Gas	m3	189	257	81	288
Zware olie	kg	96	129	44	145
Petroleum	l	33	29	38	31
Overige olie	l	4	1	8	1

Tabel B 3. Bedrijfsresultaten over 1973 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drijven	waarvan bedrijven gelegen in		waarvan bedrijven ≥ 60% v/d SBE in glas aan verw. glasgroente bedrijven gelegen in	
		het	overig	het	overig
		ZHG	Nederland	ZHG	Nederland
Aantal bedrijven	111	54	57	44	45
Omzet in %	100	72	28	69	25
Gehvesteerd vermogen per 1-1-'73	294 000	345 000	213 000	370 000	239 000
KOSTEN					
Afschrijving duurz.prod.midd.	24 660	28 560	18 420	31 030	21 210
Afschrijving vaste plantopst.	440	200	820	220	700
Huur en pacht	330	360	290	300	280
Rente	18 650	21 840	13 540	23 600	15 480
Onderhoud	4 120	4 710	3 180	4 980	3 480
Energiekosten	26 030	32 250	16 070	35 780	20 240
Meststoffen	3 570	4 170	2 600	4 470	2 970
Zaad- plant en pootgoed	8 360	8 920	7 460	9 240	8 150
Bestrijdingsmiddelen	2 530	2 690	2 280	2 880	2 680
Overige materialen	1 380	1 530	1 130	1 630	1 200
Werk door derden	4 570	5 690	2 790	6 150	3 180
Afleveringskosten	11 350	11 790	10 640	12 410	12 200
Autokosten	1 600	1 670	1 500	1 780	1 620
Arbeid ondernemers	32 820	34 040	30 870	34 790	32 190
Arbeid gezinsleden	8 650	7 260	10 880	7 560	11 390
Arbeid personeel	16 120	21 380	7 690	23 220	8 810
Overige kosten	4 730	5 390	3 660	5 760	3 750
Totaal	169 910	192 450	133 820	205 800	149 530
OPBRENGSTEN					
Groente en fruit	164 000	191 270	120 320	205 030	138 180
Bloemen	2 530	4 050	90	4 540	-
Overige tuinbouwprodukten	250	320	150	360	150
Overige opbrengsten	6 600	8 110	4 190	8 380	4 380
Aanwas vaste plantopstand	290	170	490	190	440
Totaal	173 670	203 920	125 240	218 500	143 150
ONDERNEMERSOVERSCHOT	3 760	11 470	% 8 580	12 700	% 6 380
per f 100,- kosten	2	6	% 6	6	% 4
per f 100,- gehv. vermogen	1	3	% 4	3	% 3
ARBEIDSINKOMEN PER MANJAAR	20 350	23 300	14 890	23 460	15 890

% = negatief

Tabel B 4. Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten.
(Aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse en procenten.)

	Alle be- drijven	waarvan bedrijven gelegen in		waarvan bedrijven ≥ 60% v/d SBE in glas aan verw. glasgroente bedrijven gelegen in	
		het ZHG	overig Nederland	het ZHG	overig Nederland
Aantal bedrijven	111	54	57	44	45
Rentabiliteitsklasse:	%	%	%	%	%
Negatief					
≥ 30	5	-	12	-	5
30 - 20	5	1	12	1	13
20 - 10	15	10	24	5	25
10 - 0	23	21	27	23	28
Totaal verliesgevend	48	32	75	29	71
Positief					
0 - 10	29	35	20	38	22
10 - 20	11	15	4	16	5
20 - 30	10	15	1	14	2
≥ 30	2	3	-	3	-
Totaal winstgevend	52	68	25	71	29
	100	100	100	100	100
Ondernemersoverschot per f 100,- kosten (ongewogen gemiddelde)	% 1	5	% 11	6	% 4

Tabel B 5. Inkomen uit het bedrijf over 1973
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle be- drijven	waarvan bedrijven gelegen in		waarvan bedrijven ≥ 60% v/d SBE in glas aan verw. glasgroente bedrijven gelegen in	
		het ZHG	overig Nederland	het ZHG	overig Nederland
Aantal bedrijven	111	54	57	44	45
Aantal ondernemers	144	72	72	61	59
Ondernemersoverschot	3 130	9 180	7 650	10 000	5 600
Handenarbeid ondernemer	27 350	27 250	27 530	27 370	28 250
Arbeidsinkomen v.d. onder- nemer	30 480	36 430	19 880	37 370	22 650
Rente meer berekend dan be- taald	8 910	10 690	5 730	11 300	6 600
Ondernemersinkomen	39 390	47 120	25 610	48 670	29 250
Handenarbeid gezinsleden	7 210	5 810	9 700	5 950	10 000
Gezinsinkomen uit bedrijf	46 600	52 930	35 310	54 620	39 250

‰ = negatief

Tabel B 6. Spreiding van het ondernemersinkomen
(aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Alle be- drijven	waarvan bedrijven gelegen in		waarvan bedrijven ≥ 60% v/d SBE in glas aan verw. glasgroente bedrijven gelegen in	
		het ZHG	overig Nederland	het ZHG	overig Nederland
Aantal bedrijven	111	54	57	44	45
Aantal ondernemers	144	72	72	61	59
Inkomensklasse	‰	‰	‰	‰	‰
Negatief inkomen	4	2	9	2	4
f 0 - < f 5 000,-	1	-	3	-	4
f 5 000 - < f 15 000,-	8	3	17	4	14
f 15 000,- < f 25 000,-	19	8	37	5	41
f 25 000,- < f 40 000,-	21	25	14	25	11
f 40 000,- < f 60 000,-	29	37	15	37	19
f 60 000,- < f 90 000,-	13	18	3	20	5
f 90 000,- < f 120 000,-	5	7	1	7	1
≥ f 120 000,-	-	-	1	-	1
	100	100	100	100	100

Tabel B 7. Investerings in duurzame produktiemiddelen (gemiddeld per bedrijf).

	Alle bedrijven		waarvan bedrijven gelegen in		waarvan bedrijven \geq 60% v/d SBE in glas aan verw. glasgroente bedrijven gelegen in	
	Aantal bedrijven	het ZHG	overig Nederland	het ZHG	overig Nederland	overig Nederland
	111	54	57	44	45	
Investerings in : grond	20	-	40	-	50	
gebouwen	520	240	970	230	1 250	
glasopstanden	7 780	11 170	2 350	12 410	3 040	
verwarmingsinstallaties	9 490	14 090	2 130	15 690	2 650	
overige installaties	3 820	4 200	3 210	4 540	4 100	
machines en werktuigen	3 700	3 480	4 050	3 870	4 510	
overige inventaris	370	420	290	470	360	
levende inventaris	290	170	490	190	440	
Totaal	25 990	33 770	13 530	37 400	16 400	
Minus desinvesteringen	870	1 070	540	1 200	640	
Totaal bruto-investeringen	25 120	32 700	12 990	36 200	15 760	
Afschrijving duurzame produktiemidd.	24 660	28 560	18 420	31 030	21 210	
Afschrijving levende inventaris	440	200	820	220	700	
Totale afschrijvingen	25 100	28 760	19 240	31 250	21 910	
Netto-investering	20	3 940	7. 6250	4 950	7. 6150	
Gefvesteerd vermogen	294 000	345 000	213 000	370 000	239 000	
Netto-investering in % van het geïnvesteerd vermogen	0	1	7.	1	7.	3

7. is negatief.

Tabel B 8. Mutaties van het vreemd vermogen in 1973 en een specificatie van het vreemd vermogen per 1-1-74 (gemidd., per bedrijf)

	Alle bedrijven		waarvan bedrijven gelegen in		waarvan bedrijven $\geq 60\%$ v/d SBE in glas aan verw. glasgroente bedrijven gelegen in	
	bedrijven		overig Nederland		het ZHG	
	111	54	57	44	overig Nederland	45
Aantal bedrijven	111	54	57	44		
Stand van het vreemd vermogen per 1-1-73	126 830	140 830	103 120	152 670	116 260	
Mutaties 1973						
Kosten	1 940	2 930	350	3 310	300	
Investeringen	690	1 430	500	1 520	150	300
Kort bankkrediet	390	570	100	640	130	130
Familieleden	2 670	4 020	510	4 340	390	390
Particulieren	290	450	20	490	-	-
Rabobanken: vast voorschot	1 750	2 890	80	4 270	180	180
overig	4 220	4 770	3 360	5 370	4 770	4 770
Overige kredietinstellingen	1 270	2 040	30	2 280	210	210
Totaal	4 460	4 600	4 250	4 020	4 750	4 750
stand per 1-1-1974						
Kosten	14 210	19 510	5 730	21 330	6 680	6 680
Investeringen	5 000	6 660	2 350	7 320	3 030	3 030
Kort bankkrediet	90	-	230	-	300	300
Familieleden	14 520	19 190	7 050	20 120	7 850	7 850
Particulieren	440	530	290	490	-	-
Rabobank: vast voorschot	72 040	68 970	76 940	75 480	87 920	87 920
overig	7 360	9 620	3 730	10 730	3 590	3 590
Overige kredietinstellingen	8 210	11 750	2 550	13 180	2 140	2 140
Totaalstand per 1-1-1974	121 870	136 230	98 870	148 650	111 510	111 510

/ : negatief.

Toelichting

De berekening van de afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is in hoofdzaak gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.

De berekening van rente had plaats op basis van 7% over het nader omschreven geïnvesteerde vermogen per 1 januari 1973. Dit geldt niet voor het vermogen dat in de grond is opgesloten waarvoor 3,5% is gecalculeerd.

De kosten van de handenarbeid van de ondernemers en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.

Vrijwel alle groentebedrijven onder glas vallen onder de "Landbouwregeling", dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten en de opbrengsten inclusief omzetbelasting zijn opgenomen.

Vele cijfers (kosten, opbrengsten, vermogen, grondgebruik en arbeidsbezetting) zijn voor de onderscheiden groepen in een gemiddelde per bedrijf tot uitdrukking gebracht. Dit gemiddelde is berekend door de totalen van de absolute cijfers te delen door het aantal bedrijven.

Het gezinsinkomen en de bestanddelen daarvan zijn gemiddeld per ondernemer, het arbeidsinkomen tevens in een gemiddelde per manjaar weergegeven.

1. Het ondernemersoverschot

Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen bedrag opgenomen als vergoeding voor de functie van leiding en toezicht van de ondernemer. Daar deze kostenelementen derhalve in het ondernemersoverschot aanwezig zijn, mag dit laatste niet zonder meer worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

2. Ondernemersoverschot (gemiddeld per bedrijf)

De kosten, de opbrengsten en het ondernemersoverschot zijn voor elke onderscheiden groep van bedrijven in een gemiddeld bedrag per bedrijf weergegeven.

3. Ondernemersoverschot per f 100,- kosten

Dit kengetal is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

4. Ondernemersoverschot per f 100,- geïnvesteerd vermogen per 1-1-1973 ¹⁾

Het geïnvesteerde vermogen is voorgesteld door het bedrag, dat verkregen wordt door optelling van:

1. de verkoopwaarde van de grond;
2. de economische boekwaarde van de dode en de levende investaris;
3. de normale behoefte aan vlottende middelen.

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsonderdelen die door de ondernemer zijn gepacht.

Inkomen van de ondernemer uit het bedrijf (gemiddeld per ondernemer)

arbeidsinkomen van de ondernemer	ondernemersoverschot vermeerderd met de als kosten gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer .
ondernemersinkomen van de ondernemer	arbeidsinkomen vermeerderd met de rente die meer als kosten is berekend dan betaald.
gezinsinkomen van de ondernemer	ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden .

Het arbeidsinkomen per manjaar.

Van het inkomen per produktiefactor is alleen het arbeidsinkomen - per manjaar arbeidsbezetting - tot uitdrukking gebracht.

Onder het arbeidsinkomen is verstaan het bedrag dat door hen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, tezamen als inkomen is genoten. Het is berekend door het ondernemersoverschot te vermeerderen met het bedrag dat als kosten van arbeid is opgenomen. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren wordt het bedrag gevonden dat gemiddeld per manjaar als inkomen werd verkregen.